

EVOLUCIÓ URBANÍSTICA DEL CARRER D'EMILI GRAHIT

ORIOI TARRÉS I CLARA

Resum

L'estudi analitza l'evolució social i urbanística del carrer d'Emili Grahit de Girona i de l'Eixample gironí, a través de diferents dècades.

Des dels orígens del carrer, els anys 40-50, quan només hi havia horts i barraques, el treball desenvolupa tots els canvis que el carrer ha patit fins convertir-se avui en dia en una de les artèries més importants a la ciutat de Girona.

L'estudi també ens inclou detalls dels llocs de referència o bé dels serveis per a la ciutat, tant del passat com del present, que han estat vinculats al carrer: el tren petit, la Pagans, les casernes, el parc del Migdia...

Paraules clau

Emili Grahit, Girona Eixample, evolució social i urbanística, Girona anys 40-50, artèria de la ciutat, llocs de referència.

Abstract

The study analyses the social and urban development of Emili Grahit street and the Eixample district in Girona, throughout different decades.

From the street origins in the 40's-50's, when there were only orchards and sheds, the work develops all the different changes the street has endured to become nowadays one of the most important arteries in the city of Girona.

The study also includes details of reference sites or services by the city, both past and present, which have been linked to the street: The 'Petit' train, Pagans factory, casernes (old barracks), the Migdia Park...

Key words

Emili Grahit, Eixample Girona, social and urban development - Girona in the 40's-50's, artery of the city, reference sites.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Circumstàncies que m'han portat a fer el treball

He viscut al carrer d'Emili Grahit des que tenia 2 anys; pot semblar poc per parlar de l'evolució d'un carrer però és que la meua família hi ha estat lligada des de sempre: la meua mare hi va viure tota la seua infantesa i especialment els meus avis que hi van anar a viure quan el carrer encara no estava ni asfaltat, l'any 1970... bé això ja ho explicaré en el treball.

El motiu pel qual he triat aquest treball de recerca ha estat la curiositat per saber més sobre el passat de Girona. D'aquesta manera, coneixent el passat d'un carrer, coneixem i ens fem una idea del passat d'una ciutat. També em resultava curiós que alguna gent recordava edificis o serveis que havien existit al carrer i ara ja no hi són i m'ho havien explicat.

'Els edificis més exageradament alts de la ciutat s'alçaven sobre un carrer que no ho era'¹ són paraules de l'ex-alcalde Joaquim Nadal parlant del carrer d'Emili Grahit i que em van portar a saber més del què i com havia evolucionat..

D'aquí que en tots els casos explicaré el que hi havia i el que hi ha en el seu lloc.

El desenvolupament i creixement del carrer d'Emili Grahit ens diu molt de com era Girona i de com ha canviat amb el pas dels anys: de grisa, fosca i tancada a una ciutat oberta i lluminosa.

1.2. Objectius del treball

M'he marcat com a objectius principals:

En primer lloc, analitzar el desenvolupament de la zona al llarg de les últimes dècades del segle XX agafant el carrer Emili Grahit com a mostra i exemple del desenvolupament. La seva evolució durant els seus més o menys 75 anys de vida, des que era un carrer perifèric fins esdevenir una arteria important dins la ciutat de Girona.

En segon lloc, estudiar les edificacions i serveis més emblemàtics que hi van haver en aquest carrer en el passat (alguns encara perduren) i que s'han lligat a diferents èpoques de la ciutat i veure què els ha substituït.

1.3. Organització del treball

El carrer d'Emili Grahit comença a l'encreuament amb la carretera de Barcelona i té continuació fins a la Creueta. És un carrer llarg, que ha sofert moltes transformacions fins a arribar a com el coneixem ara. De fet, el tram final (de la caserna de la guàrdia civil fins a la rotonda dels Àngels) no s'inaugurà fins l'any 2002.

Amb la inauguració de la urbanització d'aquest últim tram, Joaquim Na-

¹ NADAL i FARRERAS, Joaquim. *Vint Anys de Vertigen*. 'El Punt'. Octubre 2000. (Annex 1).

dal escrivia al 'Diari de Girona'² que aquest carrer esdevindria "l'eix viari més important i ample de l'àrea urbana de Girona, un nou accés a Girona que enllaça la variant de la Nacional II, per la carretera dels Àngels, amb la carretera de Quart"; per tant Girona tindria a partir d'aquest moment una nova connexió més directa amb la Costa Brava.

Per tal d'acotar el treball, em centraré en el tram d'Emili Grahit que va de la plaça dels Països Catalans fins a la carretera de Barcelona.

En el meu treball us parlo dels serveis que hi havia i que han estat testimonis del passat de Girona i els comparo amb els que hi ha ara. També dels edificis més emblemàtics que van existir al carrer en el passat, alguns substituïts pel propi progrés i d'altres que continuen estant allà.

2. EL NOM DEL MEU CARRER: EMILI GRAHIT

El 17 de gener de 1930, l'Ajuntament de Girona³ decidí donar el nom d'Emili Grahit al carrer que canalitzava i aplegava tot el trànsit en direcció a la costa. Havia estat conegut com el vial del carrilet de Sant Feliu perquè per allà hi passava el "Feliuet". Era una zona sense asfaltar, de terra, plena de conreus i horts de la gent de Girona.

Va rebre aquest nom en honor a l'insigne advocat i historiador que fou alcalde de Girona entre els anys 1887 i 1891: Emili Grahit i Papell.

Emili Grahit i Papell (1850-1912) fou sobretot un personatge prototípic de la Restauració, segons el també historiador i exalcalde de Girona Joaquim Nadal, que fou l'editor del llibre d'Emili Grahit i Papell, *Memorias de un ex-alcalde gerundense*, i que va publicar l'Institut d'Estudis Gironins l'any 2002.

Emili Grahit fou un home il·lustrat i respectat a la Girona de l'època que va tenir contacte amb alguns intel·lectuals de la Renaixença com ara Narcís Oller o Botet i Sisó. De fet, ell es vinculà a sectors de la Renaixença catalana, però bàsicament a Girona. Fou en aquest àmbit cultural que desenvolupà les seves capacitats d'estudis històrics, amb treballs sobre Francesc Eiximenis i el canonge Dorca, tots dos cèlebres personatges gironins.

² NADAL i FARRERAS. Joaquim. *La Creueta, cruïlla de Girona*. 'Diari de Girona' Octubre 2002. Annex 6.

³ *Girona i els seus barris*. Ajuntament de Girona. Capítol de Pere Freixas (pag. 70) Institut d'Estudis Gironins. Ajuntament de Girona 1983.

Emili Grahit i Papell. Vikipèdia

Al 1876 va fundar l'*Asociación Literaria de Gerona*, principal expressió cultural de la ciutat, que organitzava esdeveniments literaris i que fou la responsable de l'aparició, el mateix 1876, de la '*Revista de Gerona*'.

Va compaginar l'advocacia amb la recerca històrica. I, paral·lelament, amb la carrera política, que el portà a l'alcaldia de Girona. Grahit no fou un alcalde molt popular: en els seus quatre anys d'alcaldia (1887-1891) no sobresortí per haver fet de Girona una ciutat diferent o millorada, sinó que és considerat poc reaccionari i

més aviat conservador. Tot i això, se li deuen algunes millores importants al municipi, com ara l'atenció a la devesa, al «passallís» de Pedret o a l'ensenyament primari, a més de la reordenació de l'horari administratiu per impedir que alguns funcionaris continuessin treballant des de casa. Però sobretot és recordat per la substitució del gas per l'electricitat en l'enllumenat públic, que va convertir Girona en una ciutat capdavantera, tot i que Joaquim Nadal en el seu llibre sobre l'alcalde recorda que més que d'una gosadia es va tractar d'un estratagema per escapar dels deutes que el municipi havia contret amb la companyia del gas.⁴

El que no s'hauria imaginat mai el senyor Emili Grahit és que donaria nom a un dels carrers més importants de la ciutat en l'actualitat.

3. DE LA PERIFÈRIA A L'EIXAMPLE: TRANSFORMACIÓ DEL CARRER DES DELS ANYS 40 FINS A L'ACTUALITAT.

3.1. Anys 40: La perifèria

Per explicar els canvis més importants que ha sofert el carrer, des del que hi havia abans (edificacions, serveis,...) i el que hi trobem ara, cal anar als orígens, a principis del segle XX.

⁴ NADAL i FARRERAS Joaquim. (2003), *Memorias de un ex-alcalde gerundense*. Institut d'Estudis Gironins. Ajuntament de Girona.

Tal i com expliquen els cronistes de la ciutat, al 1891 l'Ajuntament de Girona va demanar permís al Ministeri de Foment per poder fer un pla d'eixample per tal de planificar com s'havia de fer el creixement urbanístic de la ciutat fora de les muralles. Ja feia anys que la industrialització i l'augment de població havia fet petit el Barri Vell i la ciutat s'havia començat a eixamplar de manera desorganitzada.

El nom d'Eixample provenia del principal teòric, Ildefons Cerdà, que havia ideat 50 anys abans el mateix pla d'urbanisme per a Barcelona i que havia resultat exitós.

Eugeni Campllonch i Parés va resultar guanyador del concurs de la redacció del pla i el Pla de l'Eixample va ser aprovat per R.D el 3 de desembre del 1909.

Els carrers quadriculats entre el del Pare Claret i el de la Creu i tota la zona de Figuerola, corresponen a aquest projecte, caracteritzat per la manca de places públiques; bàsicament eren quadrícules d' habitages amb patis interiors.

Amb el temps hem vist que aquest disseny de Campllonch va resultar poc ambiciós i no va acabar de cobrir les expectatives. Amb els anys hem vist que les places públiques i les zones verdes que li mancaven al projecte són importants per a un barri.

Si no s'hagués fet el Pla d'Eixample, "els carrers serien més o menys els mateixos que són"⁵ comenta l'arquitecte i urbanista Juli Esteban (Girona, 1944).

Campllonch va dividir el seu pla d'Eixample en dues zones: Figuerola i la Mercè. Aquesta última es la que ens interessa ja que limita des de la carretera Barcelona, fins al carrer de la Creu i de la Rutlla.

El carrer d' Emili Grahit fins i tot restava fora del Pla de l'Eixample, ja que eren només terrenys als afores de la que seria part nova de Girona, encara que ja tenia alguns serveis propis dels afores d'una ciutat.

Aquests serveis i edificis són els que analitzaré de manera cronològica segons la seva creació i ja, en les següents parts del treball, veurem els canvis i transformacions que han sofert.

Començaré doncs pel més antic que hi havia al carrer, quan encara Emili Grahit s'anomenava vial del Carrilet de Sant Feliu.

⁵ Conferència "Els altres eixamples: Girona i altres ciutats de Catalunya" 6/11/2009. Acte dins la celebració del centè aniversari de l'Eixample de Girona.

3.1.1. El Tren Petit

El famós tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona s'havia inaugurat el dia 30 de juny de 1892. Joan Cases, comerciant de Sant Feliu, i Enric Heriz, de Barcelona, en foren els promotors. Tot i que la inauguració havia estat molt abans, és en els anys 40 i 50 el moment del seu màxim esplendor.

Són els anys en què la Costa Brava es va posar de moda com a escenari per rodar pel·lícules angleses i nord-americanes. Sant Feliu de Guíxols i particularment el tren petit també van tenir els seus moments de glòria.

L'estació del carrilet a Girona es trobava situada al costat mateix de l'estació del 'tren gros', en l'actual plaça d'Espanya i la via travessava el carrer de Barcelona i seguia el carrer d'Emili Grahit.

El viatge, amb 30 quilòmetres de recorregut i parada a totes les estacions, durava unes dues hores.

Durant l'estiu, passava el tren popular que es coneixia com "tren de banys", amb viatge d'anada i tornada, fins que començaren a aparèixer els autobusos, que el van substituir.

La seva lentitud de desplaçament cada cop l'afectà més, fins que a la dècada dels anys 60 patí una important disminució de viatgers durant un període de 3 anys. Això, acompanyat de les dificultats econòmiques, provocà la seva desaparició. L'últim trajecte es produí el 10 d'abril de 1969.

A partir de l'any 2000 va començar a utilitzar-se el seu traçat com a Via Verda, que enllaça actualment amb la de l'antic carrilet Olot-Girona, i entre totes dues es pot anar d'Olot a Sant Feliu passant per Girona.

Primeres construccions a l'any 1968, encara amb el carrilet en actiu. CRDI Ajuntament Girona

Any 2016. El mateix emplaçament amb 48 anys de diferència. Google maps

3.1.2. Les Casernes

Les Casernes s'havien començat a edificar l'any 1942 sobre un projecte de l'any 1922, però no van ser inaugurades fins a l'any 1959.

Ocupaven un gran espai (7.298 m²), tota una illa delimitada pels carrers de Barcelona, Emili Grahit, Migdia i Saragossa.

Als anys 1980 les casernes s'anomenaven 'Cuartel General Álvarez de Castro' i allí hi tenien la seu el Govern Militar de Girona, la Brigada de Caçadors de Muntanya XLI i el seu grup logístic, però el 1993 van ser traslladats a la base de Sant Climent Sescebes.

Antigament, just en la seva inauguració, el quarter havia rebut el nom de Regiment Alcàntara 33. D'aquí que des dels anys 60 fins a l'actualitat trobem el conegut Bar Alcàntara a Emili Grahit número 41, tocant el carrer de Migdia.

Amb la democràcia, els moviments veïnals reclamaren que l'espai que ocupaven les casernes tingués una nova ordenació urbana amb la implantació de nous usos: la construcció d'habitatges socials i un gran parc urbà.

En Narcís Serra, que era el ministre de Defensa espanyol, va signar la cessió d'aquest espai a l'Ajuntament de Girona l'any 1985 i el 1989, l'alcalde Joaquim Nadal va encarregar a MBM Arquitectes un pla especial d'urbanisme per transformar tota aquella àrea en un parc.

Les casernes eren un obstacle que privava el creixement de Girona cap al sud al llarg de la carretera de Barcelona, i transformar-les en un parc va ser una decisió intel·ligent de les autoritats municipals.

Actualment no només hi ha el Parc del Migdia en aquesta zona, sinó que també hi ha hagut la construcció recent de la biblioteca Carles Rahola, de la qual parlaré més endavant.

Les casernes d'Emili Grahit, cantonada carrer Migdia. Encara podem veure la fabrica Pagans a l'altre costat. Foto: CRDI. Ajuntament de Girona.

3.1.3. *La Fàbrica Pagans*

L'any 1944, Pagans, S.A. decideix posar en funcionament una fàbrica a les afores de Girona; en concret a Emili Grahit és on es decideix establir la seu d'aquesta manufactura de sabons.

Amb els anys i l'aparició dels detergents, Pagans SA es va especialitzar en la producció de gelatines. A Burgos els treballadors hi anaven a recollir ossos, dels quals s'extreia aquesta gelatina.

Tot aquest procés, que es feia a Emili Grahit, emanava una pudor que feia incompatible l'expansió del nucli urbà de Girona cap al sud amb la urbanització dels espais que envoltaven la fàbrica de Can Pagans.

Molts veïns del barri ja havien manifestat queixes pels olors insuportables que havien de patir mentre la fàbrica va estar en funcionament; a més patien per la incertesa provocada per un accident que es va produir estant la fàbrica enmig de la ciutat.

Concretament va ser l'any 1978 quan va explotar un dipòsit d'àcid clorhídric, cosa que va acabar de fer decidir l'ajuntament el trasllat de la factoria a Cervià de Ter.

Aquesta operació fou executada a la primavera de l'any 1986; per tant, força anys després del començament de la urbanització del carrer, que havia començat a la dècada dels 70. D'aquí que els veïns s'hi mostressin tan a favor.

3.1.4. *Església de Sant Josep*

La parròquia de Sant Josep fou inaugurada l'any 1952.

El temple, acabat l'any 1953 amb fortes restriccions econòmiques, és de l'arquitecte Joaquim M. Masramon, i va ser consagrat pel bisbe Cartaïa el 1954.

Fou considerat el primer temple modern de la ciutat i la quarta parròquia del nucli urbà.

Sant Josep és una església d'una sola nau de línies rectes i amb murs de maó vist. Es tracta d'una temptativa de recuperar la tradició modernista.

L'aspecte rural que ofería el barri en el moment de la seva inauguració ha canviat per complet: els horts i camps de conreu van ser substituïts pels blocs de pisos; els camins, per carrers; i la via del tren de Sant Feliu de Guíxols, que just passava pel mig del carrer, per un vial de quatre carrils.

Any 66. El carrilet just passant per davant la Parròquia de Sant Josep. (Joan A. Angelats).

St. Josep és pràcticament l'únic edifici procedent dels anys 50 que podem trobar al carrer d'Emili Grahit i que en prou feines ha estat modificat.

L'any 2002 Sant Josep va celebrar el seu 50è aniversari; per tant l'església ha sobreviscut tota la renovació de la zona.

Crec convenient aquí esmentar que, en aquest tram de carrer, es continua mantenint un dels comerços que van començar els anys 60 i que han sobreviscut el pas dels anys. Parlo del negoci familiar Tallers Rome (que apareix a la fotografia) i que des de l'any 1962 està ubicat al carrer d'Emili Grahit. És el comerç més antic del carrer que continua funcionant.

3.2. Anys 60-70: El gran progrés urbanístic

3.2.1. *La nova Girona*

Durant els anys 40 i 50, la majoria de serveis construïts al carrer d'Emili Grahit eren els habituals de les afores d'una ciutat.

Després de l'eliminació del tren de Sant Feliu l'any 1969, és quan comença a guanyar importància la construcció descontrolada d'edificis i el creixement completament anàrquic del barri.

Els Plans Generals d'Ordenació Urbana (1955 i 1971) no hi van ajudar, perquè en lloc d'aturar les irregularitats, les van potenciar. L'únic que es va resoldre amb èxit, gràcies al Pla del 71, va ser l'elevació de la via del tren a partir de la zona de Casernes i per tota la Carretera de Barcelona. Al Pla general del 1971 es va confirmar també l'amplada definitiva d'Emili Grahit, que no es faria efectiva però fins al 1982.

Aquests Plans no vigilaven la qualitat ni l'estil de les noves construccions, només es va tenir en compte la demanda.

A l'esquerra: expansió urbanística al 1969. Últims dies de la convivència del carrer amb el tren petit. En la foto s'aprecia la part inferior del carrer, la zona d'arbres i cotxes que separava els dos vials que a la llarga van ser un, d'aquí que el carrer Emili Grahit sigui tan ample. (foto: CRDI)

A la dreta: la part de dalt del carrer just davant l'encreuament Migdia/Emili Grahit on encara es veuen els cotxes aparcats en bateria, l'any 1980 (foto de Manel Oliveras).

Els anys 60 i sobretot els 70 van ser anys de gran creixement demogràfic. L'aparició de noves professions atrau gent del poble a la ciutat. Les primeres onades d'immigrants provinents de la resta de l'Estat Espanyol i l'increment dels naixements varen ser les causes principals d'aquest creixement.

El fet també de la ubicació de la zona militar va fer també que els primers veïns de la zona, tret dels rurals que cultivaven els horts, que normalment era gent amb residència al centre de la ciutat, fossin gent vinculada a les casernes. Els militars i les seves famílies foren dels primers en comprar els habitatges que s'anaven construint.

Fins i tot ENHER (Empresa Nacional Hidroelèctrica Ribagorzana) s'estableix a Girona, amb seu al carrer Emili Grahit cantonada Migdia i invita la vinguda a Girona dels seus treballadors d'altres comunitats amb una vintena d'habitatges a baix cost o bé pagats per l'empresa, depenent del càrrec.

Tot això va ajudar a que es fessin promocions de grups d'habitatges: "*de protección oficial*" que es van construir al carrer durant els anys 60 i 70.

La urbanització definitiva del barri i especialment del carrer no li va arribar, amb asfalt, voreres i bon enllumenat, fins als anys 70.

Estava naixent una nova zona a Girona, 'La Nova Girona'.

Durant els anys 70, Emili Grahit estarà partit en dos vials, un més alt que l'altre, amb desnivell al mig degut a la supressió de la via del carrilet de Sant Feliu. Això provocà la divisió del carrer en dues parts, separades per una alineació d'arbres i els cotxes aparcats en bateria, cosa que li donava aspecte de barri perifèric.

3.2.2. *Orígens de la Universitat de Girona: 'La Normal'*

Al començament dels anys 60 s'estava buscant també emplaçament per l'escola de 'mestres i mestresses', com s'anomenava als futurs ensenyants...

La 'Normal' havia estat creada al 1914 per donar formació a nois i noies en el magisteri.

El nom de Normal venia de l'ensenyament de les 'normes' i havia ja estat localitzada en diversos llocs de la ciutat: al carrer de la Força, a l'Institut Vell, a la Gran Via...però el creixement en nombre d'alumnes va fer que es decidís aixecar un edifici per atendre la demanda d'estudiants d'aquesta especialitat. Aquest es va fer just davant l'església de Sant Josep, donant un altre edifici important al carrer.

Es considera que aquest edifici fou el precursor del que és avui la UdG (Universitat de Girona) que està repartida en tres campus per la ciutat (Barri Vell, Montilivi i Centre). El Centre té aquest edifici conegut com 'la Normal', que actualment allotja les facultats de Medicina i Infermeria.

L'edifici es va començar a edificar l'any 1962 i s'inaugurava el 1963. Inicialment fou l'Escola Normal de Girona, més endavant l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, dependent de la UAB, i finalment la Facultat d'Educació i Psicologia. Aquesta Facultat es va traslladar a inicis del 2010 al Barri Vell i l'edifici és actualment la Facultat de Medicina i Infermeria.

3.3. Anys 80-90: La urbanització controlada

A partir dels anys 80 trobem el gran canvi en la urbanització del carrer; aquells terrenys que abans eren de cultiu, de mica en mica, s'anaven convertint en solars per als edificis, serveis i equipaments que el progrés comportava.

Alguns, a dia d'avui, encara hi són; d'altres han canviat els negocis; i la resta simplement han desaparegut. Però a dia d'avui aquest barri es considera el de més habitatges de la ciutat.

3.3.1. *Zona d'oci*

La construcció d'aquests habitatges i serveis va fer que el carrer deixés de ser perifèria per, a poc a poc, convertir-se en eixample.

Això va portar l'establiment d'alguns equipaments o locals d'oci. Un dels primers fou el Cinema Orient.

Aquest va aparèixer encara entre mig d'horts i camps, situat entre el carrer d'Emili Grahit i el carrer de la Rutlla, però degut a l'època i el lloc on estava situat era conegut com un cinema de segon ordre per a la burgesia.

Per això i pel mateix creixement de la zona, la pavimentació i la construcció de voreres amples al carrer, l'Ajuntament de Girona va expropiar la sala i a l'any 1980 desaparegué un dels cinemes més antics i emblemàtics de la ciutat.

Simultàniament als darrers anys de l'Orient, el seu mateix propietari, el Sr. Agustí, conegut empresari gironí, inaugurarà, al mateix carrer, un nou espai: els Cinemes Catalunya, que comencen a funcionar l'any 1978.

Com a anècdota, ell mateix recorda en una entrevista al 'Diari de Girona'⁶ que aquestes sales s'inauguren amb la projecció de Star Wars el juny del 78 i que va ser tot un fenomen per Girona i voltants.

En la mateixa entrevista, el Sr. Agustí ens dona una idea de com era la zona on ell va ubicar el cinema: *'Aquella zona quedava una mica marginada respecte del centre i sense l'Orient encara hi perdia més. Per això vaig plantejar a l'Ajuntament i a l'alcalde, aleshores Ignasi de Ribot, que era un bon lloc per obrir-hi els Catalunya, que aquella era una zona de creixement i que apostava per obrir-hi el meu projecte, i a l'alcalde li va semblar molt bé.'*

Aquest cinema, que al principi comença només amb una sala de projeccions, va agafant importància i renom a la ciutat fins al punt que es construeixen dues sales més, convertint-se en el primer multi-sales de la ciutat de Girona.

Al seu punt més àlgid arriben fins a 340 localitats però amb l'obertura de noves sales a la ciutat fa que la seva popularitat vagi baixant de nivell fins que l'any 2000 el cine fa fallida. La nova moda de fer grans sales dins de complexos comercials i fer multi-cinemes va portar a l'empresa d'Agustí a tancar aquestes sales i emplaçar-se, ara sí, a les afores, a Sant Ponç en un gran centre comercial anomenat primer OSCARS i a l'actualitat OCINE.

3.3.2 Primers edificis d'habitatges catalogats.

Durant aquesta mateixa època es comencen a construir nous edificis d'habitatges al carrer d'Emili Grahit, molts dels quals comencen a tenir certa qualitat en els acabats i més metres quadrats; per tant el seu preu també puja.

⁶ 'Diari de Girona'. Entrevista de Jordi Roure. 21.12.2015.

Bloc Cooperatiu. Foto: Josep M. Oliveras. Guia d'arquitectura. Col·legi d'arquitectes de Girona

S'intenta, d'aquesta manera, donar un tomb en el tipus de població que allí hi viurà; es tracta de fer un Eixample més proper a la classe mitjana-alta que no pas a la de classe treballadora. Comprar un pis a l'Emili Grahit als anys 80 comença a ser més car que a altres zones.

Cal recordar que durant aquests anys 80, concretament l'any 1985, durant la diada del patró Sant Narcís, l'alcalde del moment, Joaquim Nadal i Farreras, signa amb el ministre de Defensa espanyol, Narcís Serra, l'acord perquè els amplis espais militars passessin a ser espais per a la ciutat.

Aquest acord comportava la futura construcció d'un gran parc amb zones verdes i habitatges a l'antic espai ocupat per les Casernes i això fomentarà a partir de llavors, les inversions a la zona.

A partir d'aquell moment, les promotores comencen a oferir pisos de més qualitat i amb el rerefons de la signatura d'arquitectes gironins amb cert prestigi, com per exemple Joaquim Figa o Arcadi Pla, entre altres.

Presentem alguns d'aquests primers habitatges de la dècada dels 80, catalogats pel col·legi d'arquitectes i que es troben al carrer d'Emili Grahit:

Bloc Cooperatiu, construït entre 1979/83 per l'arquitecte Manuel Martín a Emili Grahit, 73 i que consisteix en un conjunt d'amplis habitatges, al voltant d'un pati, just al costat de l'edifici de la Normal. Als baixos hi trobem els Tallers Rome.

Ja a finals dels anys 80 els arquitectes Joan Lluís Frigola, Carles Bosch, Sergi Balaguer i Lluís Alonso construeixen un nou edifici, conegut com el **Conjunt Pagans** que consisteix en un grup de 56 habitatges, amb unes característiques gloriotes blanques, a la cantonada amb el carrer de Migdia i que és popular gràcies a què s'edifica sobre el terreny on anteriorment es trobava la famosa fàbrica Pagans, enderrocada l'any 1986.

Conjunt Pagans. Foto: Josep M.Oliveras.
Guia d'arquitectura. Col·legi d'arquitectes
de Girona

Bloc Quer Vinyoles. Foto: Josep M.Oliveras.
Guia d'arquitectura. Col·legi d'arquitectes
de Girona

Per últim un dels edificis d'aquesta generació dels 80 que més popularitat ha adquirit és el **bloc Quer Vinyoles**, cantonada Manel Quer amb Emili Grahit, construït per l'arquitecte Joaquim Figa.

3.4. Del 2000 a l'actualitat: Artèria de la ciutat

A partir d'aquesta època el carrer ja passa a ser de gran importància per a la ciutat, és clau per l'arribada i sortida de vehicles per dirigir-se a la costa i una via transitòria important per arribar al centre de la ciutat.

Aquest sector del carrer, a principis del 2000, connectava la plaça de Països Catalans, que actualment s'uneix amb l'avinguda Pericot i la sortida est de Girona, amb la Plaça d'Europa.

És per aquestes dates (2002) quan també s'inaugurarà la continuació d'Emili Grahit des de la Plaça Països Catalans cap a la carretera de Quart i els Àngels.

La construcció de la Plaça dels Països Catalans, però, s'havia fet a l'any 1983 i acaba amb els últims horts que existien encara al carrer, així com obliga a fer el soterrament d'una riera existent en aquest sector del carrer que la gent coneixia com 'el Gurnau'.

Per l'altre costat de carrer, la Plaça d'Europa unia l'Emili Grahit amb el sector oest de la ciutat i comptava amb una gran rotonda.

A partir del 2008, la Plaça d'Europa desapareix degut a les obres de l'AVE, ja que és un dels trams més afectats per la nova estació soterrada. Les obres duraran uns 5 anys i no es retiren les tanques fins al 2013. Actualment ha desaparegut la rotonda i el carrer d'Emili Grahit s'uneix directament amb el Passeig d'Olot, tal com passava els anys 70.

L'any 2000 també es fa realitat la Via Verda Girona –Costa Brava. Aprofitant l'antic traçat del carrilet de Sant Feliu, a la cruïlla de l'Emili Grahit amb la plaça Països Catalans comença el carril bici. Trenta-nou km de camí planer fins a Sant Feliu per gaudir de les vistes. Avui dia és una de les Vies Verdes més concorregudes.

Cal tornar de nou a l'Emili Grahit per veure què es feia amb l'espai que anaven deixant els edificis militars de les antigues Casernes que havia estat cedit per part del Ministeri de Defensa a l'Ajuntament de Girona.

Era l'any 1993, ara ha fet 25 anys, quan les màquines començaven a fer desaparèixer el passat militar d'un espai immens, ara sí al centre de la Girona Nova. Els últims enderrocs van continuar fins al 2004.

Un dels espais que deixen els enderrocs és un espai diàfan que, de l'any 2000 fins al 2005, s'aprofitarà per fer un aparcament gratuït, a l'espera de fer-ne un de soterrat a la zona i que és provisional fins saber quin serà el seu ús definitiu.

L'aparcament soterrat s'havia projectat inicialment al carrer de la Creu, però aquest projecte va portar molta polèmica degut a que els comerciants veien a venir el fet de tancar els seus comerços durant tota la durada de les obres, que podria haver estat d'anys.

Durant els anys 2002 i 2003 s'organitzen moltes protestes que acaben finalment amb la ubicació de l'aparcament a Emili Grahit.

En aquest carrer l'aparcament també va patir el rebuig dels veïns, però es va mantenir l'emplaçament i les obres van començar l'estiu del 2005 amb un projecte que es preveia per 326 places per a cotxes i 66 per a motos.

L'aparcament s'inaugurà el dia de Sant Jordi de 2008.

Habitatges de qualitat, voreres molt més amples, zona d'aparcament, una gran zona verda i un estany eren la base del projecte que es va dibuixar per l'espai Casernes.

Un cop soterrada la zona d'aparcament, l'espai que deixa dins el recinte de les antigues Casernes donarà cabuda a una zona d'equipaments culturals: una biblioteca i un espai cultural del qual, l'any 2010, l'alcaldessa d'ales-

Dibuix virtual del que havia de ser el centre d'art contemporani. 'El Punt'

hores, Anna Pagans, havia presentat un avantprojecte guanyador creat per Josep Llinàs; es tractava de fer un edifici singular, un nou edifici d'art contemporani, al qual anomenarien el Bòlit.

Aquest no pretenia ser un museu ni tindria cap exposició; simplement alternaria diferents activitats segons una programació.

El Bòlit havia de ser un equipament cultural que tenia com a objectiu desenvolupar programes de recerca, producció i exhibició de projectes artístics contemporanis.

L'Ajuntament de Girona comptava amb 400.000 € per iniciar el projecte, però necessitava una ajuda de 4,5 M d'euros per seguir-lo. Aquest va ser el motiu pel qual el projecte no va tirar endavant i es va frenar en sec. No es va portar a terme per falta de finançament.

El que sí fou realitat va ser la nova Biblioteca Nacional «Carles Rahola». L'Ajuntament de Girona proporcionà el solar de construcció, la part nord de la zona casernes just a l'Emili Grahit, per edificar la nova biblioteca municipal l'any 2005, però fins al 18 de Febrer de 2011 no comencen les seves obres.

La construcció definitiva d'aquesta es dona per acabada a finals de 2014 i obre per primer cop les seves portes el 23 de desembre de 2014, encara que la seva inauguració no té lloc fins al 5 de gener de 2015.

Rep el nom de Biblioteca «Carles Rahola» en honor de l'historiador, literat i publicista gironí.

La biblioteca té una superfície de 7.121m², és a dir, multiplica per 7 la superfície que ocupava l'anterior biblioteca ubicada a la Casa de Cultura i es converteix així en la biblioteca pública més gran de Catalunya. Aquesta biblioteca és de titularitat estatal i està gestionada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Ha estat dissenyada pels arquitectes Mario Corea, Luis Morán i Sebastián Guerrico, que l'han ideat amb l'objectiu que pugui prestar un servei d'excel·lència i esdevingui un equipament de referència.

Foto esquerra: CRDI. Any 1975 (autor desconegut) La casa baixa central és el solar que ocuparà l'edifici on visc. Alçada carrer Príncep

Foto dreta: Oriol Tarrés. A l'actualitat, la mateixa zona.

L'arquitecte Mario Corea defineix l'edifici com una gran làmpada urbana.⁷ Un quadrat de vidre perfecte que té com a protagonista la llum que entra i que convida a la lectura.

Amb aquest parc i la inauguració de la biblioteca s'ha acabat d'arrodonir la urbanització del carrer d'Emili Grahit.

Ara ja es pot dir que Emili Grahit és justament el contrari del que havia estat: carrer principal, modern, equipat i centre de la Nova Girona.

Un carrer que ha anat madurant en 85 anys. (1930-2016).

5. AGRAÏMENTS

Vull acabar amb l'agraïment a totes les persones que m'han ajudat en aquest treball. Primer de tot agrair al Sr. Toni Cassany pel seu interès des del primer moment, la seva ajuda i pel seu assessorament durant l'elaboració del treball.

Gràcies també a la meva família pel seu suport incondicional.

Agraeixo també les estones de temps que m'han dedicat les persones entrevistades i les idees que m'han aportat per afegir al treball. Gràcies als coneguts i no tan coneguts que m'han aportat imatges i fotografies, així com als grups o entitats que m'han assessorat.

I sens dubte, no em puc oblidar de qui ha estat en tot moment al meu costat guiant-me en la recerca d'aquest treball. Gràcies Mª Àngels.

⁷ Mario Corea. <http://mariocorea.com/obras/institucional/biblioteca-publica-de-girona/>

7. BIBLIOGRAFIA

- COL·LEGI D'ARQUITECTES DE GIRONA (1990): *Arquitectura a Girona*.
- FABRE, Jaume (1986): *Girona entre 4 rius*. Ajuntament de Girona.
- FERNÁNDEZ ARENAS, A. (1963): *Iglesias nuevas en España*. La Polígrafa SA. Barcelona.
- FREIXAS I CAMPS, Pere (1983): *Girona i els seus barris*. Institut d'Estudis Gironins. Girona.
- NADAL I FARRERAS, Joaquim (2003): *Emilio Grahit i Papell. Memorias de un ex-alcalde gerundense*. Institut d'Estudis Gironins. Girona.
- RABASEDA i MATAS, Joaquim (1996): *La parròquia de Sant Josep de Girona*. Art i Història. Vol. 5. Parròquia de Sant Josep. Girona.

Articles

- LANAO, Pau (2014): La cruel modernitat, *El Punt Avui* (edició digital) 30/11/2014.
- NADAL FARRERAS, Joaquim (2002): 20 anys de vertigen, *El Punt, especial Fires* (edició digital) 25/10/2002.
- NADAL FARRERAS, Joaquim (2000): La Creueta, nova cruïlla. *Diari de Girona* (edició digital) 24/10/2000.
- ROURE, Jordi (2015): Star Wars. Dels cinemes Catalunya a l'era digital, *Diari de Girona* 21/12/2015.
- TORN, Miquel (2013): Entre l'eufòria i la indiferència. *El Punt Avui* (edició digital) 23/10/13.

Webgrafia

- www.ajuntamentdegirona.com (12/6/16)
- www.barrideleixample.blogspot.com (12/6/16)
- www.ca.wikipedia.org/wiki/Girona (3/7/16)
- www.diaridegirona.cat (3/7/16)
- www.facebook.com/noetsdegiroinasino (18/7/16)
- www.facebook.com/gironabans (20/7/16)
- www.google.es/maps (26/7/16)
- www.lenciclopedia.cat (29/7/16)
- www.pedresdegirona.com (2/9/16)
- www.senderismegirona.wordpress.com (2/9/16)
- www.viesverdes.cat (11/9/16)
- www.vilaweb.cat (11/9/16)

Altres fonts

- CRDI. Centre de Recerca i Difusió de la Imatge. Arxiu municipal de Girona Diari de Girona (Hemeroteca)
- El Punt* (Hemeroteca)
- Revista *Presència* (Hemeroteca)